

EVROPSKÝ ZEMĚDĚLSKÝ FOND PRO ROZVOJ VENKOVA
EVROPA INVESTUJE DO VENKOVSKÝCH OBLASTÍ

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

**Procházka
po českém venkově**
Inspirujte se úspěšnými projekty
Programu rozvoje venkova

CELOSTÁTNÍ SÍŤ PRO VENKOV

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

Vstávání se slepicemi na Smetanově statku

Kdo z nás nikdy nezatoužil nechat hluk velkoměsta a všechen stres za sebou a odstěhovat se na venkovský statek? Pěstovat vlastní zeleninu, chovat koně a pást stáda ovcí sice zní velmi romanticky, obvykle to ale znamená tvrdou dřinu. Kdo se chce přesvědčit na vlastní oči, může se ubytovat třeba na Smetanově statku.

Jít spát se západem slunce a vstávat se slepicemi, starat se o celé hospodářství a někdy si ušetřit čas také na zábavu, být zemědělcem není rozhodně nic jednoduchého. Přesto si spousta lidí touží aspoň na chvíli vyzkoušet, jaké by to bylo nehonit se stále za kariérou a žít v souladu s přírodou. Mnohé statky proto vyšly vstříc poptávce po tzv. agroturistice a nabízejí možnost ubytování, ochutnávky vlastních výrobků, případně možnost zkusit si tvrdou práci na vlastní kůži. Pozorovat zemědělce při práci můžete třeba v okolí Smetanova statku u Hradce Králové, který funguje také jako penzion.

Na zahájení činnosti mladého zemědělce přispěl PRV spolumajitelce Smetanova statku celkem 1 100 000 Kč.

Agroturistika je dneska velmi oblíbená, především děti se díky pobytu na venkově učí poznávat přírodu a nemají pak pocit, že sýr se vyrábí v supermarketu a mléko se stáčí do krabic. O tom, jak se vyrábí sýry a jogurty z kozího mléka, se můžete přesvědčit třeba na Kozí farmě Ratibořice.

Smetanův statek

Zapomenutý filosof v Těchobuzi

Venkov sehrál v českých dějinách důležitou roli. Právě zde se totiž po staletí zachovávala původní kultura a jazyk. To bylo v průběhu sedmnáctého a osmnáctého století, kdy v Českých zemích byla slyšet především němčina, velmi důležité. Některé osobnosti ovlivňující historické dění také na venkově našli své útočiště. Jednou z nich byl i dnes mírně zapomenutý filosof Bernardo Bolzano.

Bernardo Bolzano byl filosof, matematik a teolog německé národnosti. A také jako první spočítal pražské věže. Dobral se k číslu 103. Jeho myšlenky silně ovlivnily první generaci národního obrození, kvůli reformním postojům mu ale bylo zakázáno působit jako univerzitní profesor. Od té doby žil v ústraní na venkově a v letech 1825 až 1841 pobýval v Těchobuzi u rodiny Hoffmanů. Právě jeho životu je zde věnována galerie, která nabízí stálou expozici „Bernardo Bolzano a Těchobuz“. Galerie byla vybudována z bývalé zámecké sýpky a stále je zde původní sklep a nosné trámy. Kdo má vášeň pro cyklistiku, může si návštěvou galerie zpříjemnit vyjížďku po cyklotrase Blatnické okruhy.

Na rekonstrukci Galerie Bernarda Bolzana přispěl PRV celkem 525 410 Kč.

Národní obrození nepatří zrovna k oblíbeným kapitolám hodin dějepisu. Kdo se však o historii zajímá, a nebojí se ujit nějaký ten kilometr, může se na Vysočině vydat po stopách další svérázné postavy české historie, Karla Havlíčka Borovského. Pěší túra začíná v Havlíčkově Brodě a vede přes údolí Sázavy a přilehlé vesničky až k poutnímu kostelu Svaté Anny.

Galerie Bernarda Bolzana v Těchobuzi

Na vrcholky Orlických hor

Mrzne, vítr fouká, prsty na rukou a nohou už téměř nejsou cítit, přesto se na vrcholky kopců a hor drápe-me znovu a znovu. Výhled z rozhleden a věží do kra-jiny za to totiž stojí vždycky. Češi se po okolí rozhlí-žejí velmi rádi, a proto patříme k zemím s nejvyšší hustotou rozhleden na světě. Jednu z nich naleznete i na Anenském vrchu v Orlických horách.

První rozhledny se v Českých zemích začaly stavět už před 200 lety na pozemcích, které vlastnila šlechta. Nejstarší roz-hledny proto patří mezi architektonicky velmi zajímavé stav-by, na nichž se podíleli známí umělci. Na vrcholech Orlických hor jich ale mnoho nenajdeme. Vychutnat si výhledy z výšin můžete třeba na Anenském vrchu. V roce 1910 zde byla vedle kaple postavena dřevěná věž s úzkou vyhlídkovou plošinou, obě stavby ale byly v průběhu let rozebrány. Nová rozhledna Anna zde byla slavnostně otevřena v roce 2010.

Na vybudování rozhledny Anny přispěl PRV celkem 1 156 000 Kč.

Z dlouhých procházek velmi snadno vyhládne a není lepší pocit, než si dát něco dobrého do žaludku. V orlickém podhůří zkuste ochutnat místní speciality, například rychnovský kotouč nebo bo-lehošťský a žamberský řízek. Pokud budete mít cestu zpět přes Miletín, určitě se zastavte pro sladké Miletínské modlitbičky.

Rozhledna Anna na Anenském vrchu

Po stopách sv. Jana Nepomuckého na Benešovsko

Podle legendy nechtěl prozradit zpovědní tajemství, proto ho mučili a svrhli do Vltavy. Svátý Jan Nepomucký patří mezi čtyři patrony Českých zemí a svatojánské sochy se staly symbolem české krajiny. Jednu z nich můžete najít třeba v Čeňovicích na Benešovsku.

Nejen svatojánské sochy, ale i drobná sakrální architektura má v Česku velkou tradici. Stačí se projít po okolí vesnic a kromě svatojánských soch narazíte na kříže, boží muka nebo kapličky. Kapličky jsou z těchto památek nejmladší, stojí obvykle uprostřed návsi a v polovině 18. století, kdy Marie Terezie nařídila ohňovým patentem ohlašovat požár zvoněním, přibýly do kapliček i zvony. Zvony dnes v některých kapličkách chybí, protože je za války často zabavovali němečtí vojáci. To byl případ i kapličky v Čeňovicích, v roce 2010 však byl po 68 letech zvon znovu slavnostně zavěšen a najdete ho zde společně se zrekonstruovanou dřevořezbou Jana Nepomuckého z Čeňovic.

Na rekonstrukci dřevořezby sv. Jana Nepomuckého z Čeňovic přispěl PRV celkem 153 900 Kč.

Boží muka a kříže byly obvykle stavěny jako připomínka významných událostí, které se dotýkaly obyčejných lidí žijících v dané lokalitě. Sakrální architektura tak dnes vytváří paměť krajiny, a pokud se i vy chcete vydat po jejích stopách, na Benešovsku k tomu můžete využít publikaci Cestou kříže Voticem, která mapuje drobné sakrální památky ve Voticích a okolí. I tento projekt byl podpořen v rámci PRV.

Dřevořezba sv. Jana Nepomuckého z Čeňovic

Historické mlátičky v Radči

Co se stane, pokud vášniví sběratelé zemědělské techniky najdou opuštěný kravín? V Radči u Úpice v Královehradeckém kraji bylo zřízeno místo chátrající budovy JZD regionální zemědělské muzeum. Nyní zde můžete obdivovat přes dvanáct set exponátů.

Pluhy, rádlá, šrotovníky, řezačky, mlátičky, to všechno kdysi patřilo k běžnému vybavení venkovských domácností. I dnes možná něco z toho v kůlně najdete, k hospodaření tyto nástroje však už téměř nikdo nepoužívá. Toho si všimli členové spolku Chalupění a začali nepoužívané zemědělské náčiní a stroje shromažďovat. Nakonec však sami neměli zemědělskou techniku kam dát, a proto se rozhodli pro rekonstrukci kravína zaniklého zemědělského družstva. Nyní mají muzeum plné vzácných předmětů, od malých ručních náradí až po obrovské mlátičky.

Na rozšíření sbírek zemědělského muzea přispěl PRV celkem 465 300 Kč.

Pokud budete v Radči, určitě navštivte také obec Úpice a její Dřevěnkou, vzácnou roubenou chaloupku z přelomu 17. a 18. století. Roubené chalupy jsou charakteristickým znakem krkonošské architektury a dnes v nich často najdete restaurace nebo penziony. Zájemcům o tradiční lidovou architekturu doporučujeme navštívit především Zvědavou uličku v Jilemnici a nedaleký Tuláčkův statek z dob pozdního baroka.

Zemědělské muzeum v Radči

Severská architektura v Orlických horách

Domy připomínající středověké dřevěné tvrže, roubené chaloupky nebo romantické sruby v horách, podobných staveb vidáme v české krajině stále více. Dřevo jako stavební materiál dnes zažívá renesanci a pokud vám vrtá hlavou, jestli se v takových stavbách dá i pohodlně bydlet, navštivte třeba srub Karolína v Orlických horách.

Dřevo patřilo po staletí nejen k základnímu stavebnímu prvku na venkově, ale také ve městech. Až teprve v osmnáctém století Marie Terezie zakázala stavbu dřevěných domů kvůli nebezpečí požáru. Její nařízení se ale tak úplně nedodržovalo a borovice, smrky nebo modřiny se ve stavitelství používají dodnes. Na rozdíl od typicky českých roubených chalup jsou sruby spojovány spíše se severskými zeměmi a někdy tak mohou v naší krajině působit rušivě. Do horských oblastí ale sruby patří, přesvědčit se o tom můžete v Orlických horách ve srubu Karolína, který byl postaven využitím tzv. kanadské technologie. Ten má mimo jiné schopnost skvěle vyrovnávat teplotu, takže vám uvnitř bude v létě příjemně chladno a v zimě teplo.

Na stavbu srubového penzionu v Orlických horách přispěl PRV celkem 3 990 733 Kč.

Pokud máte rádi poněkud dobrodružnější výpravy a zajímáte se o druhou světovou válku, určitě byste v Orlických horách neměli vynechat návštěvu pohraničních opevnění. Čeká tu na vás třeba dělostřelecká tvrz Bouda, legendární Hanička nebo původní pevnostní silnice.

Srubový penzion v Orlických horách

Procházka po českém venkově

Pečená domácí kachna na stole, v okně se vyhřívá kočka, na zahradě pes u boudy kouše kost a v dálce lidé okopávají pole. Tak si především lidé z města představují venkovskou romantiku. Současný stav venkova si ce už dávno stránky z knih Boženy Němcové nepřipomíná, přesto nás stále mysticky přitahuje. A někde se i kouzlo venkova stále uchovalo.

Návštěva tajuplného hradu, kde se podle pověsti skrývá poklad, putování podél božích muk, horské túry nebo výroba vlastního másla, to všechno nás čeká při objevování zapomenutých krás českého venkova. Lidé na vesnicích mají k tradicím stále blízko a v malých vesničkách a jejich okolí pořád můžeme najít odkazy našich předků, které nám pomáhají pochopit, kdo jsme a odkud pocházíme. Tato publikace má za úkol přiblížit čtenářům projekty podpořené z Programu rozvoje venkova (PRV), které představují rozmanité oblasti venkovského života a inspirovat vás k vlastním výletům. Zveme vás tedy na dobrodružný výlet po hradech plných pokladů, magických kostelích, farmách, místních specialitách, rozhlednách nebo ovocných sadech.

Na koňském hřbetě Herouticemi

Nejkrásnější pohled na svět prý není z vyhlídkových věží, ale z koňského hřbetu. Projíždět se tryskem na koňském hřbetu láká stále více lidí a některé farmy tato ušlechtilá zvířata nejen chovají, ale také pořádají kurzy ježdění pro všechny věkové kategorie. Jeden z nich najdete třeba v Herouticích.

Většina lidí má koně spojené především se sportem, ať už závodním nebo rekreačním. Ale jízda na koních má mnohem víc blahodárných účinků, než jen zdokonalování fyzicky. Poznávání světa zvířat má také terapeutický efekt a kontakt člověka s koněm často pomáhá ulevit i psychice. S koňmi se na venkově setkáte často a jejich chov se neomezuje pouze na provozování sportu, ale využívají se také na práci v lese, v chráněných oblastech nebo parcích. Jezdecký víkend nebo i celý týden můžete strávit třeba v krásné krajině v Posázaví na farmě v Herouticích u Neveklova, která je specializována především na práci s dětmi.

**Na stavební úpravy a přístavby části farmy
Heroutice přispěl PRV celkem 1 000 000 Kč.**

Když na koni, tak jedině na zámek. Kdo jiný by se měl také elegantními plnokrevníky pyšnit, když ne sliční princové, krásné princezny nebo stateční rytíři. Z Heroutic se na koni můžete vydat třeba na zámek Konopiště, Český Šternberk nebo Jemniště.

Farma Heroutice

Hasíci Jára Cimrman v Ratměřicích

Jak se hasilo v minulém století? Mohla být stříkačka tažena koňmi? Co vlastně dělají hasiči, když zrovna nikde nehoří? Pokud vás odpovědi zajímají, navštivte hasičské muzeum v Ratměřicích ve Středočeském kraji. Průvodcem vám bude sedlák Oneš, který kdysi probudil svatého Václava.

Hasiči na venkově nezachraňují pouze životy, aktivně se podílejí také na kulturním životě. Hasičské bály, tomboly nebo soutěže s ručními stříkačkami patří k oblíbeným venkovským zábavám již mnoho generací. V Ratměřicích se rozhodli skutky svého dobrovolnického sboru zmapovat a vybudovali hasičské muzeum. Najdete v něm historii sboru a také zajímavé exponáty. Hlavní postavou muzea je sedlák Oneš, místní Jára Cimrman, který podle legendy probudil svatého Václava a popil s Janem Žižkou. Sedlák Oneš vás provede i po ratměřických naučných stezkách, při návštěvě ale nezapomeňte ani na vzácné sekvoje v zámeckých zahradách. Ne nadarmo tato malebná obec získala titul Vesnice roku 2010.

Na vybudování hasičského muzea v Ratměřicích přispěl PRV celkem 519 249 Kč.

Až bude českému národu nejhůř, podle pověsti nám na pomoc nevyjedou hasiči, ale blaničtí rytíři. Vojsko, vedené svatým Václavem, zatím na svou příležitost čeká uložené ke spánku pod Velkým Blaníkem. Právě z Ratměřic se na bájnou horu můžete lehce vydat třeba na kole nebo si s dětmi projít naučnou stezku „S rytířem na Blaník“.

Hasičské muzeum v Ratměřicích

Skladování ovoce v Těchobuzicích

Voňavý štrúdl nebo ovocný koláč dokáže vždycky příjemnit sychravé zimní odpoledne. Nejlépe samozřejmě chutná ovoce z vlastní zahrádky, aby nám ale sklizené ovoce vydrželo, musí se především dobře uskladnit. Sadaři mají na skladování úrody několik dobrých triků.

Na venkovských zahrádkách nebo v ovocných sadech se nejčastěji setkáváme s jabloněmi a hruškami. Jablka a hrušky také figurují v mnoha dětských říkankách nebo písničkách. Co ale dělat, když nám větříček shodí jednu nebo dvě hruštičky? Pokud je ihned nesíme, měli bychom je uskladnit v místnostech s teplotou mezi 3 – 6 °C. Jablka bychom měli sklízet nejlépe na svatého Václava a i když nám rčení říká něco jiného, klidně je můžeme míchat s hruškami, ale nikdy ne se zeleninou. Když si nebudete jisti, můžete zajít pro radu do ovocnářství Jelínek v Ploskovicích-Těchobuzicích a nechat se inspirovat v nedávno rekonstruovaném skladu.

Na rekonstrukci skladu ovoce Ovocnářství Jelínek přispěl PRV celkem 2 066 000 Kč.

Cestou do Těchobuzic v Ústeckém kraji se určitě zastavte v Ploskovicích. Nachází se zde romantický zámek, kde trávil svůj volný čas třeba František Josef I. nebo později Edvard Beneš s manželkou. Pod zámkem se nacházejí také umělé barokní vodní jeskyně, tzv. grotty.

Ovocné sady v Těchobuzicích

Poklady a vlkodlaci v Brádlecké Lhotě

Bílé paní procházející se po chodbách, sténání rytířů zazděných zaživa, poklady ukryté pod troskami a podobné příběhy očekáváme vždy, když se vydáme na prohlídku hradů nebo zřícenin. Pověsti a legendy k tajemné venkovské atmosféře neodmyslitelně patří, pro některé z nich si můžete zajet třeba do okolí Brádlecké Lhoty v Podkrkonoší.

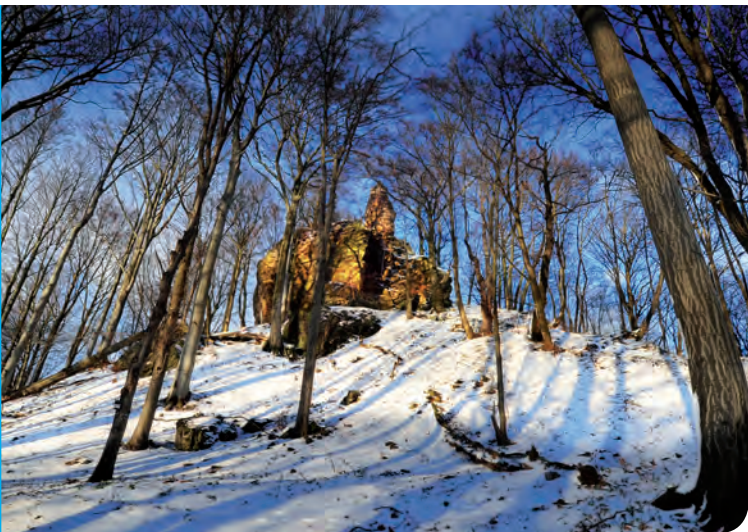
Jednou jedna rozezlená čarodějnice zahodila při letu pecku a kost, a na místě, kam dopadly, vyrostly hrady Pecka a Kost. Při návštěvě Pecky pak možná potkáte Černého mnicha s tajuplnou okovanou skříňkou. To na blízském hradě Kumburk čeká na odvážlivce větší odměna, v tamním sklepení je totiž údajně schovaný poklad. Nalézt ho můžete ale jedině na Velký pátek. Stejná legenda se váže k nedalekému hradu Bradlci, při přecházení mezi Bradlcem a Kumburkem ale pozor, kdysi dávno řádil v přilehlých lesích vlkodlak. Pokud těmto legendám nevěříte, nechte kopat poklad někoho jiného a sami můžete obdivovat nové silnice v Brádlecké Lhotě.

**Na obnovu komunikací a technické infrastruktury
v Brádlecké Lhotě přispěl PRV celkem 7 924 765 Kč.**

Z Brádlecké Lhoty je to jakoby kostí dohodil do Českého ráje. S touto krajinou je spjata především osobnost Albrechta z Valdštejna. Proto kromě hradů a zámků, na kterých pobýval, nezapomeňte navštívit také jeho rodné město Heřmanice. A někdy později třeba i Cheb, kde byl zavražděn.

Brádlecká Lhota

Kosmická energie v Předslavi

Velký kostel na náměstí obehnán hřbitovní zdí, před ním stojí dav vesničanů a při čekání na mši probírají místní novinky. I když má dnešní život na venkově k podobným idylickým obrázkům Josefa Lady daleko, kostely v centru vesnic najdeme stále. Ten v Předslavi je zasvěcen sv. Jakubu Většímu.

Bez kostelů si český venkov dokážeme představit jen stěží, mohutné sakrální stavby vídáme při projížďce vesnicemi, shlížejí na nás ze skal, narazíme na ně dokonce i uprostřed lesů. Svého rozmachu se stavba kostelů dočkala především v baroku, kdy katolická církev po bitvě na Bílé hoře chtěla upevnit svou moc. Do kostelů se také často putovalo za svatými předměty, které měly podle legend zázračnou moc. K magické atmosféře kostelů jistě přispíval i fakt, že byly často stavěny místo pohanských obětíšť. To je případ i kostela sv. Jakuba Většího v Předslavi na Šumavě, který byl postaven na místě keltského obětíště. Keltové věřili, že se zde setkává zemská i kosmická energie. Možná právě proto se zde roku 1872 oženil František Palacký s Terezií Měchurovou.

Na dokončení oprav kostela sv. Jakuba Většího přispěl PRV celkem 943 026 Kč.

Na Šumavě se nachází mnoho dalších sakrálních památek. Jsou mezi nimi i významná poutní místa jako například poutní kostel Kájov nebo Dobrá voda u Nových hradů s kostelem Nanebevzetí Panny Marie.

Kostel sv. Jakuba Většího

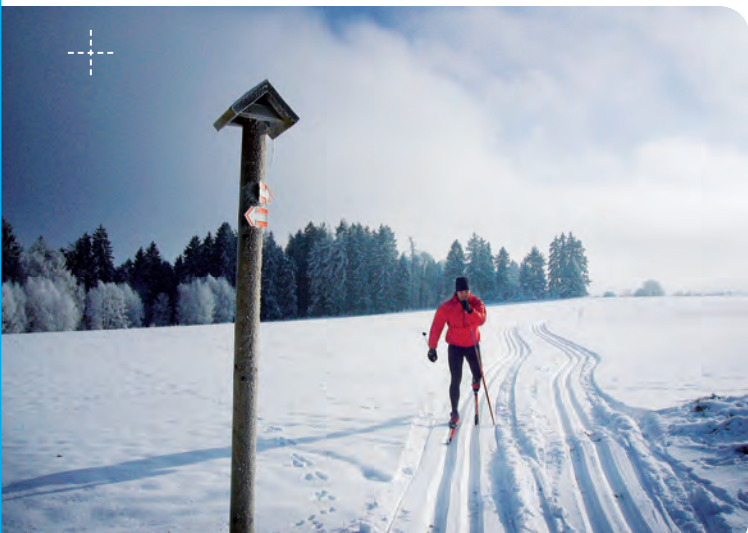
Na běžky do Polánky

Rozlehlé bílé pláně před sebou, kolem pouze divoká příroda a ve sněhu dvě bílé stopy táhnoucí se až k horizontu. Tak vypadá sen každého běžkaře. Nyní si můžete 72 kilometrů běžkařských tras vychutnat i v Jihočeském kraji.

Běh na lyžích považujeme dneska především za sport, ale v horských oblastech je to někdy jediný možný dopravní prostředek. Češi se všeobecně rádi prohánějí kdekoliv po zasněžené krajině a oficiálně značených běžkařských stop stále přibývá. Někdy si jejich vyznačování berou na starosti i dobrovolníci. Členové občanského sdružení Polánka například vytáhli v roce 2009 z garáže traktor, zapřáhli za něj vlastnoruční protahovadlo a začali upravovat oblíbené „divoké“ trasy běžkařů v okolí přírodního parku Polánka, kde zůstává sníh nejdéle z celého Táborska. Dnes je zde upraveno 72 kilometrů běžkařských tras.

Na projekt lyžařských tras Polánka přispěl PRV celkem 352 868 Kč.

Lyžařské trasy Polánka prochází stejnojmenným přírodním parkem, kde pramení řeky Blanice a Třava. Projít se zde můžete také kolem osmi velkých rybníků. A když už se budete toulat přírodními parky v jižních Čechách, navštivte také Českou Kanadu nebo Novohradské hory.

Běžkařské trasy Polánka

Program rozvoje venkova

Evropská unie přispívá na obnovu venkovských oblastí a kulturních tradic v České republice už od roku 2004, od roku 2007 prostřednictvím Programu rozvoje venkova. Od té doby bylo s jeho podporou investováno například do zkvalitnění infrastruktury na vesnicích a malých městech, podpory cestovního ruchu a začínajících zemědělců asi 51 miliard korun českých, což je 55 % celkového rozpočtu programu (stav k 31.12.2011).

Světový trend nám říká, že máme žít v harmonii s přírodou. Touha po znovuobjevování tradičních hodnot nahrává venkovskému cestovnímu ruchu, abychom však měli vůbec co objevovat, je nutné do venkovských oblastí pravidelně investovat. To se však netýká pouze zlepšování životního prostředí, ale také podpory zemědělských podnikatelů, zachování kulturních památek a tradic a celkového zkvalitňování podmínek života na venkově. Právě na všechny tyto aktivity přispívá Program rozvoje venkova, který má na starosti Ministerstvo zemědělství a dotace se přidělují prostřednictvím Státního zemědělského intervenčního fondu. V letech 2007 – 2013 se mezi venkovské projekty rozdělí celkem 3,6 mld. eur.

Více informací získáte na www.eagri.cz, www.szif.cz.

Vydalo: Ministerstvo zemědělství

Rok vydání: 2012

Redakční a grafické zpracování: Naviga 4, s. r. o. a Martin Vávra

Foto: Radana Čechová, Galerie Bernarda Bolzana – Těchobuz,

Občanské sdružení Polánka, CanStockPhoto

ISBN 978-80-7434-022-2

EVROPSKÝ ZEMĚDĚLSKÝ FOND PRO ROZVOJ VENKOVA
EVROPA INVESTUJE DO VENKOVSKÝCH OBLASTÍ

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

**Procházka
po českém venkově**
Inspirujte se úspěšnými projekty
Programu rozvoje venkova

CELOSTÁTNÍ SÍŤ PRO VENKOV

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA